

Kto podporuje podporu demokracie a občianskych slobôd v zahraničí

Začiatkom novembra 2008 uskutočnila agentúra FOCUS, na objednávku Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KI), prieskum verejnej mienkyⁱ zameraný na zisťovanie názorov slovenskej verejnosti na špecifickú oblasť slovenskej zahraničnej politiky. Zisťovali sme, aké by mali byť postoje slovenskej vlády voči nedemokratickým krajinám porušujúcim ľudské práva, občianske slobody a zásady právneho štátu a do akej miery by slovenská vláda mala podporovať demokratické sily v týchto krajinách. Prieskum sa uskutočnil v rámci projektu „Podpora pre hodnotovo orientovanú slovenskú zahraničnú politiku“, ktorý finančne podporil OPEN SOCIETY INSTITUTE. Išlo už o druhý prieskum zameraný na danú problematiku. Prvý prieskum uskutočnil KI približne pred rokomⁱⁱ.

Prvá otázka v prieskume mapovala záujem občanov o slovenskú zahraničnú politiku. Iba 12,1% respondentov odpovedalo, že zahraničnú politiku SR sledujú pravidelne (takmer rovnako ako pred rokom), 57,2% ju sleduje občas (o 5,2 percentuálnych bodov viac ako pred rokom) a 29,9% nesleduje zahraničnú politiku SR vôbec (o 5,6 percentuálnych bodov menej ako pred rokom). O zahraničnú politiku sa zaujímajú viac muži (pravidelne ju sleduje 17,3% mužov oproti 7,4% žien, vôbec ju nesleduje až 35,7% žien a iba 23,7% mužov).

Nízky záujem o zahraničnú politiku prejavili mladí ľudia. Vo vekovej kategórii od 18 do 24 rokov sleduje zahraničnú politiku pravidelne iba 0,6% občanov a vôbec nesleduje až 49,3%. Naopak výrazne vyšší je záujem vo vekových kategóriách nad 35 rokov (najvyšší záujem prejavovali ľudia vo veku 45-54 rokov). Záujem o politiku rastie tiež so stúpajúcim vzdelaním. Najvyšší záujem majú ľudia s VŠ vzdelaním. V tejto kategórii sleduje zahraničnú politiku pravidelne 24,4% občanov a vôbec nesleduje iba 17,4%. Z tohto pohľadu je zaujímavé, že medzi študentmi (a keďže prieskum sa robil na vzorke občanov nad 18 rokov, išlo prevažne o študentov VŠ) je záujem o zahraničnú politiku veľmi nízky. Pravidelne ju sleduje iba mizivé % študentov (menej ako 0,1%) a vôbec nesleduje až 48,2% študentov. Drobné rozdiely v miere záujmu o zahraničnú politiku môžeme pozorovať aj z pohľadu volebných preferencií. Najmenší záujem o zahraničnú politiku prejavujú voliči KDH a SNS (zahraničnú politiku vôbec nesleduje 36,9% resp. 33% voličov týchto strán), naopak najmenší nezáujem prejavujú voliči SDKÚ-DS a SMER-SD (zahraničnú politiku vôbec nesleduje 18,7% resp. 20,3% voličov týchto strán).

Ďalšie otázky boli položené všetkým respondentom, teda aj tým, ktorí odpovedali, že zahraničnú politiku nesledujú vôbec.

Druhá otázka v prieskume bola zameraná na to, či súčasná slovenská vláda uprednostňuje podporu demokratických síl a dodržiavanie občianskych práv a slobôd v iných krajinách pred ekonomickými záujmami Slovenskej republiky alebo uprednostňuje ekonomické záujmy SR pred podporou demokratických síl, alebo sa v tejto oblasti snaží o vyvážený prístup. Celkovo 24% respondentov si myslí táto vláda uprednostňuje ekonomické záujmy SR pred podporou demokratických síl

a dodržiavaním občianskych práv a slobôd v iných krajinách. K tomuto názoru sa prikláňali najmä voliči SMK (40,2%), SDKÚ-DS (30,5%) a ĽS-HZDS (29,9%), najmenej si to myslia voliči SMER-SD (18,7%). Naopak 10,5% respondentov sa vyjadrilo, že súčasná slovenská vláda uprednostňuje podporu demokratických síl pred ekonomickými záujmami SR. Najviac sa k tomuto názoru prikláňali voliči ĽS-HZDS (14,9%) a SNS (11,1%). Podľa 36,9% respondentov sa súčasná slovenská vláda snaží o vyvážený prístup. K tomuto názoru sa najviac prikláňajú voliči SMER-SD (61,1%) a SNS (54%).

Následne bola respondentom položená otázka, ako by v tejto oblasti mala postupovať každá slovenská vláda. V celoslovenskom priemere sa za uprednostňovanie podpory demokratických síl a dodržiavanie občianskych práv a slobôd v iných krajinách pred ekonomickými záujmami SR vyjadrilo iba 4,6% respondentov. Nadpriemerne sa za uprednostňovanie podpory demokratických síl vyjadrili voliči SDKÚ-DS (7,7%), KDH (6,6%) a SMK (5,6%), najmenej voliči SNS (1,7%) a ĽS-HZDS (1,8%). Za uprednostňovanie ekonomických záujmov SR pred podporou demokratických síl sa v celoslovenskom priemere vyjadrilo 23,8% respondentov. Túto alternatívu uprednostňovali viac voliči ĽS-HZDS (39,9%) a SNS (29,0%). Väčšina respondentov (58,4%) si myslí, že každá slovenská vláda by sa mala snažiť o vyvážený prístup. Vyvážený prístup podporujú predovšetkým voliči SDKÚ-DS (70,4%) a (SMER-SD 69,4%)

V prieskume sme tiež zisťovali, aké sú názory slovenskej verejnosti na rôzne formy podpory demokratických síl v nedemokratických krajinách – či už ide o politické, finančné a materiálne, ekonomické alebo vojenské.

Najviac občanov súhlasí s tým, že každá slovenská vláda by mala podporovať demokratické sily v nedemokratických krajinách politickými prostriedkami (napr. hlasovaním v OSN alebo EÚ, prijímaním predstaviteľov demokratickej opozície z nedemokratických krajín na najvyššej úrovni, a pod.). S takouto formou podpory súhlasiloⁱⁱⁱ 68,9% respondentov. Najviac s takouto formou podpory súhlasili voliči SMK (76,7%) a SMER-SD (76%), SDKÚ-DS (75,8%), najmenšiu (aj keď stále väčšinou) podporu má táto forma medzi voličmi ĽS-HZDS (57,3%).

Ďalšie formy podpory demokratické sily v nedemokratických krajinách si už nezískali nadpolovičnú väčšinu slovenskej verejnosti. S tým, že každá slovenská vláda by mala podporovať demokratické sily v nedemokratických krajinách finančnými a materiálnymi prostriedkami (napr. poskytovaním finančnej podpory slovenským MVO, ktoré sa venujú posilňovaniu demokratických hnutí a občianskej spoločnosti v nedemokratických a transformujúcich sa krajinách) súhlasilo iba 40,2% respondentov. Nadpolovičnú väčšinu si takáto forma podpory získala iba u voličov SDKÚ-DS (61,5%), tesne pod polovicou sa ocitli voliči KDH (48,8%). Naopak väčšina voličov SMK (51,6%) a ĽS-HZDS (50,9%) je proti takejto forme pomoci. S takouto formou podpory súhlasila iba väčšina respondentov s VŠ vzdelaním (51,2%).

S tým, že každá slovenská vláda by mala podporovať demokratické sily v nedemokratických krajinách ekonomickými prostriedkami (napr. sankciami, obchodným embargom a pod.) súhlasilo 32,2% respondentov. Nadpolovičnú väčšinu si takáto forma podpory nezískala u voličov žiadnej parlamentnej politickej strany. Najvyššiu akceptáciu má takáto forma podpory u voličov SDKÚ-DS (45,2%). S touto

formu podpory naopak nesúhlasí väčšina voličov ĽS-HZDS (64,7%), SNS (55,1%), KDH (54,8%) a SMER-SD (54,4%).

Podľa očakávaní, použitie vojenských prostriedkov nemá výraznú podporu slovenských občanov. Iba 19,8% respondentov súhlasilo s názorom, že každá slovenská vláda by mala podporovať demokratické sily v nedemokratických krajinách vojenskými prostriedkami (napr. v prípade potreby vyslať svoje vojenské jednotky ako súčasť kontingentu OSN, EÚ alebo NATO na ochranu demokracie, občianskych slobôd a ľudských práv v nedemokratických krajinách). Až 65% respondentov s takýmto názorom nesúhlasilo. Viac priaznivcov (v porovnaní s celoslovenským priemerom) takejto formy podpory demokratických síl je v radoch voličov SMK (34,2%), KDH (27,9%), SDKÚ-DS (27,1%) a SNS (26,4%). Najnižšiu podporu má takéto riešenie u voličov ĽS-HZDS (7,9%) a SMER-SD (17,6%).

Respondenti dostali v ďalšej otázke na výber medzi dvomi možnosťami, aké postoje by sme mali mať k nedemokratickým krajinám, s ktorými udržiavame štandardné diplomatické styky. 41,4% respondentov sa priklonilo k tomu, že by slovenskí predstavitelia nemali zasahovať do vnútorných záležitostí danej krajiny. K tejto alternatíve sa prikláňajú najmä voliči ĽS-HZDS (52,8%), KDH (45,6%) a SNS (45,2%). 46,8% respondentov si naopak myslí, že slovenská vláda by popri udržiavaní diplomatických stykov s takýmito krajinami mala súčasne podporovať demokratizáciu a dodržiavanie občianskych práv a slobôd v týchto krajinách. Túto alternatívu preferujú najmä voliči SDKÚ-DS (58,3%), SMK (55,5%) a tiež SMER-SD (51,1%). Takýto prístup preferujú najmä občania s VŠ vzdelaním (55,5%) a so SŠ s maturitou (52,4%).

Posledná otázka sa týkala uskutočňovania vzájomných návštev politických predstaviteľov na najvyššej úrovni. 37,2% respondentov si myslí, že každá slovenská vláda by mala s nedemokratickými krajinami, ktorých vlády porušujú základné občianske práva a slobody, uskutočňovať vzájomné návštevy politických predstaviteľov na najvyššej úrovni tak ako s hociktorou demokratickou krajinou a nezasahovať do vnútorných záležitostí danej krajiny. Takýto postoj preferujú najmä voliči ĽS-HZDS (41,7%) a SMER-SD (39,8%). 49% respondentov očakáva, že pri každej takejto návšteve by naši najvyšší predstavitelia mali upozorňovať druhú stranu na porušovanie občianskych práv a nutnosť demokratizácie danej krajiny. K tejto alternatíve sa priklonili najmä voliči SMK (66,4%), SDKÚ-DS (62,6%) a KDH (57,6%) a SNS (55,3%). Takýto prístup preferujú opäť najmä občania s VŠ vzdelaním (54,3%) a so SŠ s maturitou (54,4%).

Na základe prieskumu môžeme konštatovať, že spomedzi parlamentných strán očakávajú aktívnejšiu a zásadovejšiu politiku voči nedemokratickým režimom najmä voliči SDKÚ-DS, v trochu menšej miere aj voliči SMK. Naopak, najchladnejší sú v tomto smere voliči a ĽS-HZDS a SMER-SD.

Ivan Kuhn

Autor je analytik Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika a koordinátor projektu „Podpora pre hodnotovo orientovanú slovenskú zahraničnú politiku“.

ⁱ Prieskum bol zrealizovaný v období od 4.11. do 11.11. 2008 na vzorke 1031 respondentov starších ako 18 rokov

ⁱⁱ <http://www.konzervativizmus.sk/article.php?1749>

ⁱⁱⁱ Súčet odpovedí „úplne súhlasím“ a „skôr súhlasím“